

A helyszínen tartott szemle alkalmával azonban újabb gond jelentkezik. Ismét anyagi problémák: két év alatt az új sírbolt teljesen tönkrement. Kiderült, hogy „a betonfödém repedezett, a szükséges vízmentesítő izolálás hiányában a kripta ürege vízzel telt meg, úgy, hogy a koporsók vízben állnak. A jelenlegi alépitmény a súlyos emlékmű felállítását el sem bírná. . . Megállapítható volt, hogy az előzőleg megépített kriptát hanyagul készítették el, a szükséges anyagok »megtakarításával« alkalmasint jóval olcsóbb áron, mint amit az építkezés céljaira kézhezkaptak.”¹⁶ Mivel a pénzt a kripta építésére a társaság Lázár Pál kezébe juttatta el,¹⁷ s az építkezést ő bonyolította, Horánszky intézkedik, hogy a jövőben „a család dot az építkezés anyagi lebonyolításából ki kell kapcsolni.” A hamvakat újabb exhumálás keretében 1936. augusztus 14-én egy ideiglenes sírba teszik át, az emlékmű végleges elkészültéig. Ennek kriptája 1936. november 12-én fogadja be — most már véglegesen — a Madách-hamvakat. „A sírkamra közepén kapott helyet a költő, jobb oldalán Madách Aladár, a fia és édesanyja az energikus Majthényi Anna, míg a bal oldalán Madách Aladárné és az 1934-ben közös koporsóba helyezett családtagok hamvai pihennek.”¹⁸ A helyi lap, a *Losonci Hírlap* megemlíti még: „A hamvak pihennek, de az emlék örökké él és az emlékmű ünnepélyes leleplezése a jövő év tavaszán fog megtörténni.”

Erre azonban nem került sor, bár Rigele Alajos a szobrot elkészítette a kívánt időre. Az ünnepélyes szoboravatást eredetileg 1936. november másodikára, Mindszentek napjára tervezték, a vidék magyarságának széles köru részvételével. „Az emlékműnek ünnepélyes átadásához nekem is elő kell készülnöm, mert ennek a vidéknek a magyarsága szintén be akar kapcsolódni ebbe az ünneplésbe — írja Giller — Az ünnepélyes aktus bizonyos fokig nyilvános jellegű lesz, tehát ahhoz is a hatóság engedélyét kell megszerezniem.”¹⁹ Az engedély azonban — hogy milyen indokkal, nem tudjuk — nem érkezett meg. Az ünnepélyes szoboravatás elmaradt.²⁰ Valószínűleg hozzájárulhatott az ünneplés elmaradásához, hogy Lázárék is elzárkóztak, különböző kifogásokat támasztottak.²¹ Közledeett a birtok árverésének időpontja is, s a legnagyobb hitelező, a Szlovák Altalános Hitelbank, ugyancsak érvényesíthette befolyását. Időközben a pozsonyi kezdeményezés abba maradt, főként azért, mert a CSMTIMT sem rendelkezett a szükséges összeggel.

A szobor felállítását azonban nem lehetett megakadályozni, csak az ünnepléséget. Rigele elvégezte a kapott feladatot. Telcs Edének írva így számol be: „Az a nagy és szép feladat, mely elé Horánszkyék a Te jóvoltodból állítottak szerencsésen befejeződött, f. hó (1936. december) 19-én állítottuk fel Sztregován a Madách emléket . . . nemesen és komolyan hat az emlék a nagyszerű környezetben. . .”²² Megígérte Horánszkyknak az emlékmű további gondozását is: „Biztosíthatom Igazgató Uramat, hogy lehetőségeimhez képest mindig öröködni fogok a sztregovai síremlék felett, hiszen nemcsak egyik legkedvesebb művemről van szó, hanem tartozom ezzel a nagy költő emlékének is. Bűszkeséggel tölt el a tudat, hogy Madách sírhelyét az én művem jelöli.”²³ Igéretét, rajta kívül álló okokból nem tarthatta meg: 1938-ban, Tiso vezetésével, fasiszta Szlovák Állam jött létre, a síremlék és a kriptát súlyosan megrongálták. Helyreállítására 1960-ban került sor. A szobrot Nagy János szlovákiai szobrászművész restaurálta. A helyreállítás alkalmával kis márványtáblát is helyeztek az emlékműre, a következő szöveggel: Imre Madách.

Rigele Alajos halála után vállalása a szlovákiai magyarságra szállt át. Nekik kell öröködni a síremlék felett, s őrizni Madách szellemét.

Hajdú Demeter Dénes

HÍREK

Szoborpark Ózdon

Az Ózdi Kohászati Üzemek Gyártörténeti Múzeuma nemrégiben új bemutatórészleggel gyarapodott. A múzeum udvarán megnyílt a szoborpark és termékbemutató. A képen látható szobor *Zorkóczy Samut* ábrázolja, aki az 1920-as években volt a vállalat vezetője. Az ő nevéhez fűződik több szociális létesítmény létrehozása, többek között a Petőfi úton lévő munkáslakások megépítése (ott az egyik épület falán eméktábla is őrizi nevét). A tervek között szerepel *Stanzel Antal* martinász és *Rombauer Tivadar* mellszobrának elhelyezése is, akinek a gyár alapításában és fejlesztésében volt kiemelkedő szerepe. (*Kérékgyártó Mihály*)

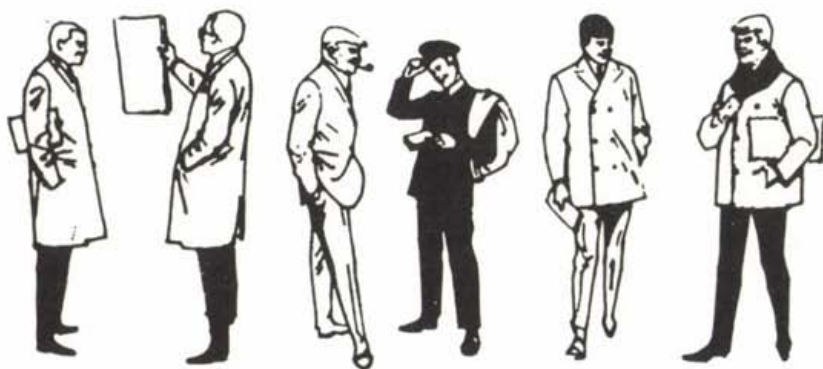
**A HAZAFIAS NÉPFRONT ÚJ, SZÍNES
CSALÁDI MAGAZINJA**

ELŐFIZETHETŐ
A
POSTAHIVATALOKNÁL

képes **7**

Érdekes emberekről, esetekről
színes képek, riportok,
hasznos tudnivalók, ötletek,
fogyasztói érdekvédelem, divatújdonságok,
hobby, pop-rock hírek
skandináv keresztrejtvény.

*Az új színes magazint keresse
minden pénteken
az újságárosoknál!*

A 30. mezőgazdasági könyvhónap újdonságai

Megrendelőlap

... pld. Natura könyvmagazin	
Szerk.: Lányi György	77,-
... pld. Oláh Andor: „Az idő a gazda mindenütt ...”	
Népi természetismeret, időjóslo megfigyelések és hiedelmek	
Mindennapi hagyománysorozat	52,-
... pld. Szatyor Győző: Faművesség	93,-
... pld. Nagyváthy János:	
Magyar házi gazdasszony (hasonmás kiadás)	kb. 95,-

Biofüzetek

... pld. 16. Bio ...	
Szövetségben a természettel	
Összeállította: Balogh Júlia	18,-
... pld. 17. Szabó S. András	
Radioaktív szennyeződés megjelenése biológiai környezetünkben	18,-
... pld. 18. Velich István	
Biológiai védekezés ellenálló zöldségfajtákkal	18,-
... pld. 19. Tóth László — Honti Vince	
Környezetkimélő energiaforrás a szélmotor	18,-
... pld. 20. Galambosi Bertalan — Lévai Judit — Örsi Attila	
Mérgező növények és egyéb, emberre veszélyes kerti károsítók	18,-

A könyvek ellenértékét utánvétellel fizetem.

A megrendelő neve

Címe (irányítószámmal):

Kelt:

aláírás

*Az értéke
az eredeti,
az ára
csak a fele.*

**Mindig kellemes
élmény
egy jó könyv.**

*A Könyvért mindezt féláron
kínálja Önnek*

Félkrajcár könyvkereskedéseiben:

IX. Corvin köz
VI. Nagymező u. 52.
XIII. Radnóti Miklós u. 18.
III. Kerék u. 2.
XIX. Vöröshadsereg útja 98.

**KÖNYVÉRTÉKESÍTŐ
VÁLLALAT**